

Απομαγνητοφώνηση

Πληροφορητής: Αντώνης Αντωνίου (ΑΑ).

Ερευνήτρια: Ιωάννα Αλεξάνδρου (ΙΑ).

- ΙΑ: Το όνομά σας;
- ΑΑ: Αντώνης Αντωνίου.
- ΙΑ: Κύριε Αντώνη, τι ηλικία έχετε;
- ΑΑ: Τώρα είμαι στα 69 προς 70.
- ΙΑ: Τι ηλικία είχατε το 74;
- ΑΑ: 21^{ος} χρονών;
- ΙΑ: Ήσασταν στρατεύσιμος;
- ΑΑ: Όχι απολύθηκα ένα χρόνο και μετά έγινε η εισβολή.
- ΙΑ: Τι θυμάστε από τις πρώτες μέρες της εισβολής και του πραξικοπήματος;
- ΑΑ: Ε, υπήρχε μεγάλος πανικός και δεν ξέραμε τι θα κάμουμε. Μας κάλεσε το κράτος να πάμε σαν έφεδροι στο στρατό. Ο κόσμος μαζευτόταν από δω από κει. Και μας πήραν με τα λεωφορεία μια νύχτα θυμάμαι. Μας μάζεψαν και μας πήραν στην Κυθρέα από εδώ. Όλη νύχτα, με σβηστά τα φώτα. Ήταν κοντά δεν ήταν μακριά.
- ΙΑ: Η κυπριακή Εθνική Φρουρά.
- ΑΑ: Όχι η κυπριακή Εθνική Φρουρά κάποιοι που ανέλαβαν της ΕΟΚΑ Β΄ τότε, ήταν η ΕΟΚΑ Β΄ τότε που έπαιρναν τα λεωφορεία και μας πήραν εκεί.
- ΙΑ: Θυμάστε πόσα άτομα ήσασταν στο λεωφορείο;
- ΑΑ: Περίπου τριάντα; Θα ήταν και πάνω.
- ΙΑ: Είχατε κάποιους γνωστούς σας στο λεωφορείο;
- ΑΑ: Ήταν ο κουνιάδος μου. Και ακόμα πέντε – έξι αλλά [άτομα]. Όταν αποστρατεύτηκα εγώ εκείνο τον καιρό και παντρεύτηκα στο Δάλι, δεν γνώριζα τον κόσμο όλο.
- ΙΑ: Τι θυμάστε από εκείνη την μέρα;
- ΑΑ: Εκείνη την ημέρα θυμάμαι ότι μαζευτήκαμε στα στρατόπεδα. Όπλα δεν είχαμε, τίποτα. Μας έπιασε μετά η ΕΟΚΑ Β΄ μας πήραν επάνω στον Άγιο Χρυσόστομο, τους δόκιμους αξιωματικούς. Θυμάμαι τον Τάσο Μάρκου, τον μακαρίτη, αν είναι μακαρίτης δεν ξέρω τώρα που ήταν αξιωματικός, καλός άνθρωπος εκείνος. Ε ήρθε, μας βρήκε όλους μαζεμένους στον Άγιο Χρυσόστομο.

-ΑΑ: Λέει στους αξιωματικούς:

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- «Δεν ντρέπεστε; Φέρατε τον κόσμο εδώ;»

Πρέπει να είμαστε 500 άτομα πόσοι ήμασταν μπορεί και περισσότεροι. Και οι Τούρκοι 100 μέτρα από εδώ.

-«Ένας όλμος να πέσει σκοτώσατε τον κόσμο όλο. Πάρε τους γρήγορα και σύρε τους κάτω να τους δώσουμε όπλα.»

- ΑΑ: Ε όπλα... Μαρτίνι. Πήγαμε μας δώσανε όπλα. Μας χώρισαν σε ομάδες, άλλοι πήγαν στη Μια Μηλιά, άλλοι εκεί, άλλοι εδώ. Εγώ πήγα στον Άγιο Χρυσόστομο, εκεί που είναι τα σκουπίδια τώρα, αν γνωρίζεις που είναι. Ήμασταν δέκα άτομα κάθε ομάδα. Ε στις 15 Αυγούστου έγινε η δεύτερη εισβολή. Ήμουν εκεί, ακούσαμε το πρωί τα τάνκς, λέμε: κάτι θα συμβεί σήμερα, και την νύχτα τώρα είδαμε ότι δεν θα συμβεί τίποτε, ήταν όλα ήρεμα, πάμε για συνομιλίες ξέρω 'γω. Ενώ, ήταν ο Κληρίδης τότε στις συνομιλίες. Μετά, το πρωί ακούμε αρκετό θόρυβο. Σκάβαμε με τα χέρια, με τα κράνη να κάνουμε κάτι να μπούμε μέσα, τι να κάνουμε; Τέλοσπαντων, ακούμε το πρωί 5. 30, 7. 00, τι ώρα ήταν ήρθαν αεροπλάνα και μας βομβάρδισαν. Το ένα κάτω στη Μια Μηλιά. Από εκεί πάνω στον Κουτσοβέντη φαινόταν κάτω τι ήταν.

Ένα αυτοκίνητο των Ηνωμένων Εθνών, τάνκς τι ήταν Land Rover, πέρασε, και πίσω τους έρχονταν οι Τούρκοι. Άρα τους έδωσαν αυτοί πέρασμα για να περάσουν. Διότι ήταν διαρκώς ελεγχμένη η περιοχή. Μετά άρχισαν και μας βομβάρδισαν. Η ώρα 7. 30 μας ειδοποίησαν να φύγουμε, να πάμε πού; Αφού έπεφταν τόσοι όλμοι μόνο σκόνη και θρύψαλα δεν έβλεπες τίποτα. Πού να πας; Η ώρα 11. 30 αποφάσισα να σηκωθώ να φύγω. Έκανα έτσι βαρελάκι χαμαί [στο έδαφος] όπως ήμουν γιατί έρχονταν πάνω λέω θα μας σκοτώσουν όλους, δεν θα άφηναν ούτε ένα. Έκαναν επίθεση. Όπως έκανα βαρελάκι έπεσε μια πέτρα πάνω στο πόδι μου, το πονούσα αρκετές ημέρες για να είμαι ειλικρινής. Φορούσα και ένα ρολόι πάνω στο χέρι μου καινούργιο πρέπει να μου έπεσε και το ρολόι. Σκέφτηκα να επιστρέψω πίσω να πάρω το ρολόι αλλά αν το βρω και με σκοτώσουν; Έφυγα.

Πάω να κατέβω τον δρόμο κάτω βλέπω ένα Land Rover και έρχεται προς το μέρος μας. Λέω: αυτό το Land Rover είτε είναι δικό μας είτε είναι τούρκικο. Αλλά στο τέλος άκουσα ότι ήταν ο Τάσος Μάρκου μέσα, ο αξιωματικός. Τέλοσπάντων πήδηξα από εκεί πάνω κάτω από πολύ μεγάλο ύψος, 30 μέτρα ύψος, έπεσα μέσα στα κλαδιά, αιματώθηκα. Πως και δεν πόνεσα τόσο πολύ την πλάτη μου, μόνο το πόδι μου πονούσα. Κατεβαίνοντας κάτω βρήκα ακόμη 5 – 6 εκεί. Ε, μόλις τους βρήκα ένας όλμος έπεσε τελείως κοντά μας. Λέω: θα μας σκοτώσει αυτός ο όλμος. Ξαπλώστε κάτω ρε παιδιά τους λέω. Πέσαμε στο ποτάμι, ήταν ποτάμι». Και ο όλμος ξέρετε που έπεσε; 40 πόντους πάνω από το έδαφος. Κτύπησε πάνω στο λοφίσκο και την γλιτώσαμε.

Μετά, προχωρούμε να πάμε πού; Να πάμε προς την Κυθρέα περπατώντας. Είχε έναν από το Δάλι, κάποιος Χρίστος. Δεν θυμάμαι το όνομά του τώρα. Έκλαιγε σαν το μωρό. Τι κλαις; του λέω.

- «Δεν βλέπεις ότι οι Τούρκοι είναι κοντά μας; Πάμε να φύγουμε. Δεν αντέχω, δεν μπορώ».

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΑΑ: Τον έπιασα πάνω μου, στον ώμο μου. Πήγα μέχρι και 100 μέτρα ύψος. Μα εγώ κουράστηκα, του λέω: μείνε εδώ και έλα πίσω μου σιγά - σιγά. Πήγαμε τέλοσπαντων κάτω στην Κυθρέα, που είναι το Γυμνάσιο. Είχε ένα τοπίο γεμάτο ελιές. Εκεί στις ελιές, έρχονταν τα αεροπλάνα και είχε βόμβες που δεν είχαν εκραγεί. Και τις έπαιζαν επίτηδες για να μας σκοτώσουν. Στο τέλος, πεινάσαμε, τί θα φάμε, νηστικοί, λυγεροί; Πήγαμε σε κάποιο σπίτι να ανοίξουμε, μα θα έρθει γείτονας εδώ, μην μπείτε είναι ντροπή. Τι θα κάναμε; Μείναμε νηστικοί τελείως. Πήγαμε, όταν άρχισε να νυχτώνει, βρεθήκαμε και άλλοι, και από τους 10 που ήμασταν μαζί, οι 5 ήρθαμε πίσω αν θυμάμαι καλά.
- ΙΑ: Θυμάστε τα ονόματα των 10 που ήσασταν μαζί;
- ΑΑ: Ένας, δεν θυμάμαι ήταν και συγγενής της γυναίκας μου, κάποιος Άγγελος από την Αλάμπρα. Ο άλλος έπαιζε ποδόσφαιρο στην Ομόνοια, αν θυμάμαι, τώρα να θυμηθώ το όνομά του. Είναι αγνοούμενος εκείνος, δεν ήρθε. Τώρα όταν θυμηθώ.
- ΙΑ: Δεν πειράζει, πάμε συνεχίστε την αφήγησή σας.
- ΑΑ: Τώρα δεν θυμάμαι όλα τα ονόματα να σου τα πω.
- ΙΑ: Δεν πειράζει, μην αγχώνεστε.
- ΑΑ: Ήμουν και νιόπαντρος στο Δάλι, ο ένας ήταν και συγγενής της γυναίκας μου γι' αυτό το θυμάμαι. Εν πάση περιπτώσει. Σταθήκαμε εκεί στο στρατόπεδο, πήγαμε κάτω, ψάχναμε ρούχα πολιτικά να φορέσουμε, τουλάχιστον να έρθουμε με πολιτικά. Αν μας δουν Τούρκοι θα μας σκοτώσουν. Είχε μια γυναίκα, ο Θεός να την έχει καλά εκεί που είναι, δεν ξέρω αν είναι ζωντανή ή πεθαμένη. Είχε και ένα μωρό μικρό. Μου έδωσε τα ρούχα του άντρα της,
- « Ο άντρας μου είναι στην Αρχή Τηλεπικοινωνιών που δουλεύει να σας τα δώσω αυτά να τα φορέσετε;»
- ΑΑ: Τουλάχιστον, μακάρι να γλιτώσουμε. Μας έδωσε ρούχα, και εγώ ήμουν με τις παντόφλες, δεν είχα παπούτσια, παντόφλες. Τέλοσπαντων, εγώ, όλοι μαζεύτηκαν να φύγουμε. Ο ένας είχε ένα ασύρματο, ένα παιδί από τον Κάμπο της Τσακίστρας, στρατεύσιμος και συμφώνησαν οι περισσότεροι να πάνε μαζί του. Είχε ασύρματο και μπορούσε να πιάσει κάποιο μήνυμα. Ποιο μήνυμα... του είπα... Από κανένα Τούρκο θα πάρουμε μήνυμα ή από κάποιο δικό μας. Ξέρεις, τέλοσπάντων. Φύγαμε από εκεί, εγώ τους είπα: παιδιά, εγώ δεν θα έρθω μαζί σας. Είχε ένα παιδί άλλο. Ήταν ένας από το Δάλι, έπαιζε μέσα στην Ελληνική ταβέρνα αυτός, ήταν μουσικός ο άνθρωπος. Του λέω: Ρε, θες να σωθούμε; Αν σωθούμε, δεν ξέρεις κανείς, αν σωθεί ναι ή όχι. Πάμε μέσα στο κέντρο του χωριού, που έχει και γυναικόπαιδα. Μπορεί όταν καθυστερήσουν να μουν στο κέντρο του χωριού οι Τούρκοι θα έρθουν προς τα εδώ. Διότι αν έρχονταν προς τα εδώ οι Τούρκοι θα μας σκότωναν όλους. Τέλοσπαντων, έτσι και έγινε. Εγώ πήγα πάνω στο κέντρο του χωριού ήρθε και ο άνθρωπος μαζί μου. Πήγαμε σε κάποια στροφή εκεί, είχε και απέναντι ένα μπακάλικο, εντάξει ήταν κλειστό. Ο άνθρωπος εκεί που μπήκαμε, καλός, φιλόξενος, μας έδωσε και καρπούζι και φάγαμε και χαλούμι. Περάσαμε την νύχτα μας. Αλλά όμως έγραψε τα ονόματά μας, ποιοι είμαστε; Νομίζω 53 άτομα ήμασταν,

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

ποιοι είμαστε για να ξέρουμε αν τύχει κάτι, μπορεί να βρεθεί κάποιος ή των Ηνωμένων Εθνών να του δώσουμε το χαρτί ότι είμαστε εδώ.

Την άλλη ημέρα, το πρωί, είδαμε τούρκικες σημαίες έξω, δηλαδή κοντινές αποστάσεις. Λέμε είμαστε αιχμάλωτοι πλέον που να πάμε. Έριχναν φυλλάδια οι Τούρκοι από τα αεροπλάνα, ότι ήρθαμε ξέρω 'γω για να σας σώσουμε, δεν ήρθαμε να σας σκοτώσουμε, ξέρω 'γω ιστορίες. Ψευτιές και ιστορίες. Εκείνο το πρωινό,

- ΙΑ: Ημερομηνία; Αν θυμάστε.
- ΑΑ: 15 Αυγούστου, ήταν ή 14; Έγινε η εισβολή, 15.
- ΙΑ: Ναι.
- ΑΑ: 15 του Αυγούστου. Πήγαμε με τον άλλο κάτω, να δούμε αν έχει κάποιος να μας φυγαδεύσει οτιδήποτε. Ήταν ένα τανκς των Ηνωμένων Εθνών, μέσα ήταν ο Μπεράτης ο λοχαγός. Θα τα πω γιατί αυτά τα πράγματα, δεν θα ξεχαστούν ποτέ. Ο Παστελόπουλος, ήταν ένας δόκιμος, ο οποίος, μου έδωσε το χέρι του όταν ήμασταν πάνω από την Αλάμπρα, ε αυτούς του είχε μέσα στο τανκς να τους πάρει εμάς; Θα μας αφήσετε εδώ τους λέω; Ε... Τους Τούρκους, εκεί, μόνοι τους στους Τούρκους, έτσι μας είπαν. Τι να κάνουμε; Όποιους ήθελαν έσωζαν τότε. Επιστρέψαμε πίσω, μπήκαμε μέσα στο σπίτι, περιμέναμε τους Τούρκους να έρθουν να μας πιάσουν. Ήρθε ένα Land Rover, ακούσαμε ένα θόρυβο τελικά, ένα Land Rover. Ήρθε ένας Τούρκος στρατιώτης, μέσα στο Land Rover με τον αξιωματικό του. Ήταν έτσι ένας ξανθός άνθρωπος. Φαινόταν ήσυχος, λέω: Μακάρι να μην μας σκοτώσουν. Μας έβγαλαν έξω, καθίσαμε οκλαδόν κάτω, μέσα στον ήλιο, μέσα στη ζέστη. Άνοιξαν το κατάστημα απέναντι οι Τούρκοι και έπιαναν μπύρες και έπιαν μπύρες, φαντάσου. Μας έδωσαν μπύρα να πιούμε. Τι να πιούμε μπύρα; Να ζεσταθούμε περισσότερο; Τελικά, οι άλλοι στρατιώτες που έρχονταν οι Τούρκοι, έμπαιναν μέσα στα σπίτια και τους έλεγαν ότι όσοι είναι μέσα στα σπίτια να βγουν έξω διότι θα τους σκοτώσουν, αν δεν βγουν έξω, να παραδοθούν. [Θόρυβοι] Τάκα – τούκα, τάκα – τούκα, ακούγαμε ριπές. Πέρασε μια γυναίκα, θυμάμαι: Ήταν γεμάτη αίματα. [λέει:]
- «Θέλω να πάω στον [γιατρό] **αγιατόν**»,
- ΑΑ: Που θα πας θεία έτσι ώρα; Ο Τούρκος την πήρε έτσι στο πλευρό και της έριξε τρεις ριπές, θυμάμαι πάνω στο κεφάλι και πέθανε.
- ΙΑ: Και όλα αυτά στην Κυθρέα.
- ΑΑ: Στην Κυθρέα. Μετά από εκεί μας πήραν το απόγευμα τελείως, είχε νυχτώσει, μας έβαλαν κατά σειρά ένα – ένα πίσω από τον άλλο και μας πήραν στο Νέο Χωριό της Κυθρέας, κάτω. Νέο Χωριό; Έχει ακόμα ένα χωριό πως το λένε δεν θυμάμαι.
- ΙΑ: Βόνη;
- ΑΑ: Όχι, Βόνη, Τραχώνι.
- ΙΑ: Στην Κυθρέα, άρα ήσασταν μέσα σε ένα σπίτι.
- ΑΑ: Ε, ναι.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΙΑ: Πόσα άτομα;
- ΑΑ: Είπαμε περίπου 50 – 53.
- ΙΑ: Και σας πήραν όλους ή πήραν και άλλους από το χωριό;
- ΑΑ: Όχι, πήραν και άλλους από το χωριό, αλλά δεν θυμάμαι, γιατί είχε και ένα που ήταν μαζί μας. Δεν ήξεραν τον δρόμο από πού να φύγουν, να πάνε στη [Αλεύγα], Χαλεύκα, και είπα να έρθει μαζί μας να μας δείξεις που είναι η [Αλεύγα], Χαλεύκα, να μας πάρεις στον δρόμο πάνω. Να τον φέρουμε πίσω όπως είναι, δεν θα τον πειράξουμε. Πράγματι, έτσι έκαναν. Πήγε μαζί τους ο άνθρωπος, ήταν από την Κυθρέα, γιατί τον γνώριζα τον άνθρωπο, ήμασταν μαζί στον στρατό. Και τον πήραν και τον έφεραν πίσω.
- ΙΑ: Το όνομά του;
- ΑΑ: Ε... Δημητράκης; Ε... ήταν υδραυλικός. Δημήτρης νομίζω, ναι. Είναι ζωντανός, τον βλέπω που πάμε από εδώ και από εκεί. Τον πήραν από τον δρόμο που πας προς κάτω που ήταν το [Κιάδος]Τζιάος. Τους έδειξε τον δρόμο εκεί και τον έφεραν πίσω. Μακάρι να είναι καλά οι άνθρωποι. Μετά μας πήραν στην εκκλησία, κάτω σε μια εκκλησία το Νέο Χωριό Κυθρέας, Τραχώνι τι ήταν. Μας έβαλαν μέσα στην εκκλησία όλους. Είπαν μετά, οι γυναίκες ξεχωριστά να πάνε αλλού και οι άντρες μέσα στην εκκλησία. Την νύχτα, μέσα στην εκκλησία, έρχονταν ορισμένοι, μας έβλεπαν και έφευγαν. Αλλά όταν έβλεπαν χρυσαφικά ή οτιδήποτε τα τραβούσαν και τα έβγαζαν. Εγώ όχι όμως, επειδή το είδα, αυτόν τον σταυρό τον πήρα μαζί μου. Τον έχωσα μέσα στο παντελόνι μου, άνοιξα τρύπα και τον έβαλα μέσα. Από εκεί, την άλλη μέρα, δυο – τρεις μέρες δεν θυμάμαι, ήρθε τούρκικη αστυνομία και είπαν ότι:
 - «Φέραμε λεωφορεία να σας πάρουμε στην Πράσινη γραμμή. Εκεί που είναι η Φανερωμένη να σας ανταλλάξουμε με τους Τούρκους τους αιχμάλωτους.»
- ΑΑ: Εγώ από τη χαρά μου πετάχτηκα και πρώτος. Λέω: έκανε κανένα θαύμα η Παναγία; Τι έγινε; Τελικά, δεν ήταν έτσι όπως ήταν. Αλλά μας έδεσαν τα χέρια μας πίσω, τα μάτια μας, ε που βλέπεις που να πας. Μας κρατούσε ένας, μας έλεγε:
- «Περπάτα, προχώρα».
- ΑΑ: Μας έβαλαν μέσα στα λεωφορεία ένα – ένα, μπήκαμε μέσα. Εγώ κρατούσα και ένα αναπτήρα, είχε τα αρχικά μου ονόματα πάνω: Α. Α. Γ, και μου τον πήρε ένας αστυνομικός. Γιατί αυτό που σου λέω έχει σημασία, διότι μετά που γύρισα πίσω που ήμουν αιχμάλωτος, ήταν εκεί μπροστά μου και άναβε το τσιγάρο. Θα του έλεγα: Ο αναπτήρας είναι δικός μου, και ντράπηκα, μπορούσε να με σκοτώσουν, φοβήθηκα. Με φαγητό, με νερό με τίποτα δεν είχαμε, νηστικοί.
- ΙΑ: Μετά από την εκκλησία στο Νέο Χωριό, πού πήγατε; Και να μιλάτε λίγο πιο δυνατά.
- ΑΑ: Μας πήραν μέσα στα λεωφορεία. Πήγαμε, στα κατεχόμενα, εδώ στο Σεράγιοβο και άλλοι μέσα στο Γκαράζ Παυλίδη.
- ΙΑ: Εσείς, που πήγατε;
- ΑΑ: Στο Γκαράζ του Παυλίδη.
- ΙΑ: Με πόσα άτομα ήσασταν;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΑΑ: Ήμασταν 30, αλλά είχε και άλλους εκεί μέσα. Είχε και γυναικόπαιδα πολλά, αλλά που θυμάμαι, πού ξέρω.
- ΙΑ: Πώς ήταν οι συνθήκες στο Γκαράζ Παυλίδη;
- ΑΑ: Να σου πω, όλη την ημέρα καθιστοί, πού να πάμε, καθιστοί. Όταν νύχτωνε, μας έβαζαν μέσα σε μια αίθουσα εκεί και καθόμασταν. Μας έφερναν θυμάμαι, τρεις ελιές και ένα κομμάτι ψωμί για αν τρώμε. Και νερό, είχαμε; Δεν θυμάμαι. Φώναζαν ονόματα σε παρακαλώ οι Τούρκοι, ο τάδε, ο τάδε, ο τάδε του τάδε τάγματος να έρθει εδώ. Ο τάδε, ο τάδε, ο τάδε. Που ήξεραν αυτά τα πράγματα; Ήταν προδομένα. Αλλά τους έπιαναν και τους έφερναν πίσω; Ποιος ξέρει. Όταν δεν ξέραμε ποιος ήταν, ερχόταν πίσω εκείνος ο άνθρωπος; Το καλό μας ήταν ότι ήρθαν τα Ηνωμένα Έθνη και έφυγαν αλλά ήρθαν ξανά μετά και έγραψαν τα ονόματά μας. Όταν μας έγραψαν, πήραμε μια ανάσα ότι δεν θα μας σκοτώσουν. Μια μέρα ακούσαμε ότι θα μας πάρουν στην Τουρκία. Μας πήραν με τα λεωφορεία, να μας πάρουν στην Κερύνεια. Να μας μεταφέρουν με τα πλοία στην Τουρκία. Πάλι δεμένα τα μάτια και τα χέρια πίσω, σφιχτά και έτρεχαν τα αίματα από πάνω μας. Τι να σου πω, να μην βλέπεις καθόλου. Μας έβαλαν μέσα στα λεωφορεία, εκείνα τα παλιά τα λεωφορεία, ξέρεις, που είχε τρεις σειρές πίσω, εγώ καθόμουν στην τελευταία θέση πίσω. Όπως πηγαίναμε άκουσα ότι θα μας σταματήσουν να μας ελέγξουν, τι έκαναν δεν ξέρω. Ακούγαμε θόρυβο έξω, λέω: Θα ανοίξουν κανένα λάκκο να μας ρίξουν μέσα, ε φοβάσαι... Αλλά τελικά, μπήκε ένας μέσα
- «Θέλατε την Ένωση με την Ελλάδα, θέλατε την Ένωση ε».
- ΑΑ: Τι να του πεις; Τίποτα δεν του λέγαμε. Παίρνει τη ζώνη, μου χτυπά πάνω στην πλάτη, όποιος έμπαινε μέσα, πάνω στην πλάτη του Αντώνη. Τελικά, εκείνος μου χτύπησε και με το κράνος πάνω στο κεφάλι, τρεις φορές, [Χτύπημα]τακ – τακ. Λέω: Αν μου δώσει ακόμα μια θα μείνω, αν μου δώσει ακόμα μια έμεινα επί τόπου. Θα πέθαινα, σίγουρα. Πήγαμε μέχρι την Κερύνεια, μας έβαλαν μέσα στα πλοία. Μέσα στο πλοίο [στο έδαφος] χαμαί. Αλλά μας άνοιξαν τα μάτια; Όχι, ήταν δεμένα. Δεν θυμάμαι. Τα χέρια μας ήταν δεμένα πίσω και τα μάτια μας δεμένα. Πήγαμε μέχρι την Τουρκία, στην Μερσίνα, ναι, εκεί μας έβαλαν κάτι λεωφορεία – φορτηγά και μπαίναμε μέσα 30 – 30 άτομα. Αλλά εκεί μας άφησαν ελεύθερα τα μάτια αλλά τα χέρια μας πίσω δεμένα. Μας πήραν στην Αμάσεια. Άδανα που ήμασταν; Ξεχνώ και ονομασίες τώρα. Πήγαμε στα Άδανα νομίζω. Άδανα, εκεί ήταν φυλακές. Φώναζαν, άνοιγαν τα λεωφορεία να κατεβαίνουμε κάτω να πηγαίνουμε στις φυλακές. Όταν κατεβαίναμε κάτω, εγώ πήγα να κατέβω, να πηδήξω, μου δίνει κάποιος μια μπουνιά, εδώ, σφίχτηκα τόσο πολύ για να μην πονέσω. Πράγματι, σφίγγεσαι προς στιγμή. Μπήκαμε μέσα, κατεβήκαμε κάτω, μπαίναμε στις φυλακές ένας – ένας στη σειρά, αλλά οι Τούρκοι στα δεξιά και αριστερά μας έκαιγαν με τα τσιγάρα, μας χτυπούσαν, μας έδερναν. Και αν κλάψεις και αν δεν κλάψεις, ποιος θα σε δει και ποιος θα σε λυπηθεί. Βγάλαμε τα παπούτσια, όλα τα κορδόνια από πάνω μας, και μας έδιναν στο χέρι τα παπούτσια δεν θυμάμαι. Και μπαίναμε μέσα στις φυλακές και μας χτυπούσαν ένας από εδώ, ένας από εκεί, κλωτσιές, μπουνιές, μέχρι να

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

πάμε στο δωμάτιο μας. Μπαίναμε μέσα, κοιμόμασταν εκεί ο ένας πάνω στον άλλο. Τα κρεβάτια ένας πάνω, ένας κάτω. Αλλά τα κρεβάτια είναι σανός, ξέρεις, όχι κρεβάτια κανονικά.

Στα Άδανα, κάθε 15 μέρες μας έβγαζαν έξω στο προαύλιο υποτίθεται γιατί κάποιος θα έρχονταν να μας δουν, από τον Ερυθρό Σταυρό. Και ποιος ήταν ο Ερυθρός Σταυρός, της ημισέληνου, πάλι Τούρκοι. Μας έβαζαν κατά σειρά ήμασταν αρκετοί, δεν θυμάμαι πόσοι ήταν ήμασταν, 2 χιλιάδες άτομα περίπου. Κάθε δωμάτιο υποτίθεται, ήταν σε διαφορετικό τόπο που στεκόμασταν. Μας έβαζαν εκεί έξω και στεκόμασταν. Εμείς ζητήσαμε να μας φέρουν βιβλία για να διαβάζουμε και μας έβαζαν να κάνουμε μπάνιο με το κρύο νερό της βρύσης, ξέρεις, το λάστιχο, κάτι να δροσιστούμε. Φαγητό, δεν είχε τίποτα, μέλανα ζωμό που λέμε. Ένα κομμάτι ψωμί, τόσο, πολύ αλμυρό και μέλανα ζωμό, δηλαδή ένα ζουμί με δυο – τρία κομμάτια, αν είχε, τα στραγάλια πως τα λες τα.

- ΙΑ: Ρεβίθια.
- ΑΑ: Ρεβίθια, και λίγο κιμά έτσι αραιό. Εντάξει, τι να κάνουμε; Τρώγαμε για να κρατηθούμε στη ζωή. Μας έβαλαν το αλμυρό το ψωμί για να πίνουμε νερό αρκετό. Το νερό τους ήταν καλό ως γεγονός, ήταν ωραίο. Μια ημέρα μας είπαν όσοι είναι άρρωστοι να πάνε να τους δει ο γιατρός. Εγώ πονούσα και το πόδι που κτύπησα, που έπεσε η πέτρα πάνω μου αλλά που να πάω στο γιατρό; Λέω να μας δείρουν και εκεί; Αν και πήγαν ορισμένοι και επέστρεφαν πίσω κλαίγοντας. Τελικά, πέρασαν 40 ημέρες, μας είπαν ότι θα μας πάρουν στην Αμάσεια και άλλους στην Αντίγιαμα. Και όσοι είναι συγγενείς αν θέλουν να χωριστούν, να χωριστούν. Να είναι κοντά – κοντά και αν τύχει μπορεί να θέλουν να κοιμηθούν μαζί. Εγώ με τον κουνιάδο μου, ήταν και εκείνος μαζί μου, έτυχε και κοιμηθήκαμε μαζί στον ίδιο τόπο και μας πήραν στην Αμάσεια. Στην Αμάσεια ήταν τρία τα κρεβάτια, το ένα πάνω στο άλλο, όχι δύο, τρία. Μείναμε εκεί ακόμη 30 ημέρες, 40, 50 δεν θυμάμαι. Μας έβγαζαν κάθε 15 ημέρες, 20 έξω στην αυλή, να μιλήσει να δει ο ένας τον άλλο. Να μιλήσουμε με τους γείτονες μας, με τους παλιούς που πήγαν πριν που ήταν πρώτη φορά, γιατί είδα ένα συγγενή, ήταν από την Ομορφίτα εκείνος, Τράχωνα. Αλλά ξέχασα να σου πω ότι που μπαίναμε μέσα στα δωμάτια μας έδιναν και από ένα χαστούκι ένας δεξιά, ένας αριστερά. Και χτυπούσε ένας του ενός και ένας του άλλου. Ήταν τόσο δυνατά τα χτυπήματα. Εμένα που με χτύπησαν έσπασε η γνάθος μου και έκανα χειρουργείο. Έκανα χειρουργείο εδώ, όταν ήρθα στην Κύπρο, τελοσπάντων. Να τα λέω, να μην τα λέω σκέφτομαι.
- ΙΑ: Να τα λέτε.
- ΑΑ: Και έκανα και αίτηση γιατί η υπόφυση που μου κτυπήσαν πάνω στο κεφάλι, που έκανα εγχείρηση πάνω στο κεφάλι, όταν ήρθα στην Κύπρο, γιατί είχα πρόβλημα με την υπόφυση που μου κτύπησαν πάνω στο κεφάλι οι Τούρκοι με το κράνος. Και πήγα σε τόσους γιατρούς γιατί είχα εξάψεις, δεν μπορούσαν να ανακαλύψουν από πού προέρχονταν οι εξάψεις. Αλλά κάνετε μου βρε παιδί μου μια ορμονική ανάλυση για να δούμε από πού είναι. Αναλύσεις γενικές, δεν δείχνουν. Ενώ είχα το πρόβλημά μου 15 χρόνια και δεν το ήξερα. Φούσκωναν τα χέρια μου, η μύτη μου, άλλαζε το πρόσωπό μου,

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

έπρεπε να καταλάβουν κάτι. Αλλά που είχαν ιδέα οι γιατροί παλιά. Και μας έβγαζαν έξω στην Αμάσεια, είχε ένα αξιωματικό με μαύρο μπερέ και μας λέει:

- « Να κάνετε χτυπήματα μεταξύ σας, να χτυπάτε ο ένας τον άλλο».
- ΑΑ: Που να χτυπήσω βρε κουμπάρε, τον σύντροφό μου; Εγώ του έκανα έτσι (δείχνει τον τρόπο) και έρχεται αυτός και με χτυπά πολύ δυνατά, τι να σου πω άρχισα και έκλαιγα, δηλαδή συγκίνησε. Έβλεπα εκείνο το βουνό έτσι από πάνω μου και θυμήθηκα ένα τραγούδι που έλεγε: «θα λέω και θα τραγουδώ στο πιο ψηλό βουνό». Μετά έρχονταν δηλαδή και μας έδιναν και φαγητό και τρώγαμε, ορισμένο, ψωμί, ελιές έτσι. Εγώ για να καταλάβεις επειδή έπινα τσιγάρο δεν μπορούσα, το έδωσα του κουνιάδου μου και του λέω: «να σου δίνω το ψωμί μου και να μου δίνεις τα τσιγάρα». Αυτός δεν έπινε. Έτσι κάναμε. Τί να κάνεις; Όταν πήγαμε δυο άτομα, Κυπραίοι, που ήμασταν στην Κυθρέα να κατεβούμε προς τα κάτω, λέμε να βρούμε κανένα αυτοκίνητο κάτι να μιλήσουμε, για να δώσουμε τα ονόματά μας είδα ένα αυτοκίνητο των Ηνωμένων Εθνών, δεν θυμάμαι τώρα τι ήταν. Ήταν μέσα ο Παστελλόπουλος, ο λοχαγός ο Πετάσης και ένα παιδί από την Αλάμπρα, ανθυπολοχαγός αλλά ήταν έφεδρος. Και τους έπιασαν τα κοπέλια και τους έφεραν από εδώ... Εμάς γιατί δεν μας βάζετε μέσα να μας πάρετε εκεί του λέω. Όχι είστε αιχμάλωτοι πολέμου, να τους Τούρκους στα 100 μέτρα που έρχονται να σας πάρουν μας λένε. Δεν ήταν τόσο μεγάλη προδοσία;
- ΑΑ: Από τις φυλακές; Τι άλλο θυμάστε είτε στα Άδανα είτε στην Αμάσεια;
- ΑΑ: Είχε και καλά παιδιά, στρατιώτες Τούρκους, δηλαδή μας έλεγαν ορισμένα μυστικά. Δηλαδή εκείνη την ημέρα θα σας αφήσουν, θα φύγουν πρώτα τα μωρά που πάνε σχολείο, είχε και καλούς ανθρώπους. Αλλά είχε που ήταν βάρβαροι.
- ΙΑ: Σας έκαναν ανακρίσεις;
- ΑΑ: Ανακρίσεις, ναι.
- ΙΑ: Τί ρωτούσαν; Εσάς σας ανέκριναν;
- ΑΑ: Για τις ανακρίσεις μας κρατούσαν στην Αντίγιαμα, ε στα Άδανα που μας έκαναν. Μας έπαιρναν τρεις – τέσσερις στα λεωφορεία, έπαιρναν κάτι αυτοκίνητα και μπαίναμε μέσα σε ένα τετράγωνο, τρία – τέσσερα άτομα μόλις που μας χωρούσε. Και μας έπαιρναν μέσα για ανάκριση έναν – έναν. Μας έλεγαν:
- «Εσύ από πού είσαι;»
- ΑΑ: Τους είπα: Ήμουν παντρεμένος στο Δάλι. Και μας είπε:
- «Γιατί πήγατε και κόψατε το νερό της Λουρουκίνας;»
- ΑΑ: Ήρθαν τα αεροπλάνα και βομβάρδισαν το Δάλι μετά. Ε εκείνοι της ΕΟΚΑ Β' το έκαναν και τους έψαχναν για να τους σκοτώσουν δεν ξέρω τι θα τους έκαναν. Το λέω με πάθος τόσο πολύ. Γιατί να πας να κόψεις το νερό των μωρών; Και εμείς έχουμε μωρά. Όχι θα πάμε. Πήγαν και έκαναν αυτό το πράγμα και τελικά ήρθαν τα αεροπλάνα και βομβάρδισαν τον κόσμο να μας σκοτώσουν.
- ΙΑ: Θυμάστε τα ονόματα εκείνων που έκοψαν το νερό;
- ΑΑ: Ε μα τώρα δεν θυμάμαι...

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΙΑ: Εντάξει.
- ΑΑ: Δεν θυμάμαι, δηλαδή, ήμουν και εγώ ξένος και καθόμουν και την βεράντα του σπιτιού και κάτι έτρωγα, ήταν σούπα τραχανά; Ήταν και ο πεθερός μου, του λέω: Έρχονται τα αεροπλάνα, σηκωθείτε, να πάμε μέσα στη μέση του διαδρόμου να πάμε κάτω και να κλείσουμε τα αυτιά μας από τις βόμβες να μην μας σκοτώσουν. Και μετά θυμήθηκαν να μας πάρουν εκεί κάτω. Που ήταν οι ευκάλυπτοι, αν ξέρεις στο Δάλι που είναι, μας πήραν εκεί κάτω όλους. Δηλαδή θα είχαμε σωθεί και μας πήραν εκεί κάτω και ήρθαν τα αεροπλάνα και μας βομβάρδισαν γιατί πήγαν και έκοψαν το νερό της Λουρουκίνας. Εγώ ήμουν από τους τελευταίους αιχμάλωτους, 28 του Οκτώβρη, 15 του Αυγούστου με έπιασαν και 28 του Οκτώβρη αφέθηκα ελεύθερος, από τους τελευταίους. Και μας άφησαν μέχρι την τελευταία στιγμή μέχρι τις 19: 30 το βράδυ για να μας ελευθερώσουν γιατί οι δικοί μας ήθελαν κάποιους άλλους που ήταν αιχμάλωτοι είτε τον καιρό που ήταν και εκείνοι να τους πιάσουν και να τους φέρουν από εδώ. Τελικά νομίζω τους άφησαν και ήρθαν.
- ΙΑ: Τι θυμάστε από την ημέρα της επιστροφής; Φεύγοντας από τις φυλακές της Αμάσειας, πως σας συμπεριφέρθηκαν οι Τούρκοι;
- ΑΑ: Εκεί ήταν το χειρότερο βασανιστήριο. Μας έβαλαν μέσα στα λεωφορεία να μας φέρουν στο τρένο ή τα λεωφορεία; Όχι με το τρένο. Θυμάμαι μια στιγμή σταμάτησε το τρένο μέσα στη μέση του δρόμου, δεν ξέρω τι θα έκαναν. Εμείς κλείσαμε τις κουρτίνες, για να μη μας βλέπουν, κάποιοι από έξω: «γκιαούρ, γκιαούρ». Γκιαούρηδες, δηλαδή Έλληνες. Και είχαν αντικείμενα έτοιμα να μπουκώσουν να μας σκοτώσουν. Και είχε στρατό και πρόσεχε να μην μας επιτεθούν. Την ώρα που κατεβήκαμε από το τρένο για να πάμε στα λεωφορεία που θα μας μετέφεραν στο λιμάνι κτυπούσαν με τα σίδερα στα αυτοκίνητα. Εμείς τι θα κάναμε; Μαζευτήκαμε όλοι και γίναμε ένα κουβάρι μέσα στη μέση του λεωφορείου, του φορτηγού για να μη μας πιάσει. Αλλά μας έριχναν ξέρεις πέτρες, σίδερα ότι φανταστείς. Τελικά κατεβήκαμε εκεί στο λιμάνι και μας πήραν μέσα στο πλοίο. Αλλά μας έδωσαν ένα – δυο κουτιά μπισκότα θυμάμαι όπως ερχόμασταν υποτίθεται για να μην έχουμε παράπονα.
- ΙΑ: Στο πλοίο πως ήταν οι συνθήκες; Σας χτυπούσαν ξανά ή ήταν ηρεμία πλέον;
- ΑΑ: Όταν ερχόμασταν ήταν ηρεμία. Όταν πηγαίναμε ήταν βασανιστήριο. Ζητούσαμε νερό για να πιούμε, και άλλους τους έδιναν με το δοχείο έτσι, αλλά άλλους τους κλωτσούσαν άλλους τους χτυπούσαν. Εγώ λέω δεν θέλω, με νερό θέλω με τίποτα. Υπήρχαν κάποιοι που έκαναν πάνω τους με συγχωράς αλλά τι θα έκαναν οι άνθρωποι; Τι θα κάνουν από τον φόβο τους; Μέσα στο αμπάρι χαμαί με τα χέρια δεμένα και τα χέρια πίσω. Είναι σαν να σε έχουν μια εβδομάδα με τα μάτια κλειστά και ανοίγεις τα μάτια σου και τυφλώνεσαι.
- ΙΑ: Πως έγινε η αποβίβαση και σε ποιο λιμάνι σας κατέβασαν;
- ΑΑ: Ε στην Κερύνεια που μας πήραν. Μετά όταν έφεραν είναι με τα λεωφορεία; Πρέπει να ήταν με τα λεωφορεία.

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΙΑ: Λίγο πιο δυνατά.
- ΑΑ: Με τα λεωφορεία. Μας έφεραν πάλι μέσα σε κάτι αποθήκες, τώρα τι ήταν; Τελοσπάντων εκεί στην τελευταία στιγμή ήρθαν για να μας γράψουν τα ονόματά μας. Ποιοι ήταν παρόντες δηλαδή, μέσα σε εκείνο που ερχόμασταν έγραφαν τα ονόματά μας για να ξέρουν ποιοι είναι για να μην λείπει κάποιος. Εγώ είδα τον άνθρωπο που κρατούσε τον αναπτήρα μου που μου έκλεψε μέσα στη τσέπη μου μας έφεραν από τη Νήσου, από το Νέο Χωριό στη Λευκωσία, κρατούσε τον αναπτήρα με τα αρχικά μου ονόματα πάνω. Τώρα να του πω ότι ο αναπτήρας είναι δικός μου και τον θέλω ρε μάστορα; Δηλαδή μόνο βουνό με βουνό δεν σμίγει. Δεν του είπα τίποτα. Μπορεί να με πάρει στην άκρη και να πει ότι πήγε να φύγει και τον σκοτώσαμε. Μας έφεραν στην Ξενοδοχειακή Σχολή τελευταία ημέρα πριν που μας άφησαν, αλλά από τις 7: 30 το πρωί μέχρι τις 7: 30 το βράδυ τόσες ώρες να περιμένεις. Και κατεβήκαμε εδώ, μπαίναμε μέσα στη Ξενοδοχειακή Σχολή, κάναμε ένα μπάνιο, ένα ντους μας έβαζαν και ένεση δεν θυμάμαι. Ξέρεις οι ενέσεις πάντα πρέπει να μπαίνουν από διάφορες αρρώστιες. Και η γυναίκα μου έγκυος, έτσι (δείχνει την κοιλιά πως ήταν), στο καιρό που θα γεννούσε. Το 74, γεννήθηκε ο γιος μου μέσα στο Νοέμβριο, όχι 27 του Δεκέμβρη, 25 που άνοιξαν τα νερά της και 27 γεννήθηκε. Και είπα να τον ονομάσω Γιώργο στο όνομα του ελευθερωτή των αιχμαλώτων, τον Άγιο Γεώργιο, και τον ονόμασα Γιώργο. Είναι και ο πατέρας μου Γιώργος, λέω δεν πειράζει. Αλλά του το είπα, είναι του Αγίου που τον ονόμασα Γιώργο, αλλά δεν πειράζει είσαι και εσύ Γιώργος.
- ΙΑ: Μετά που σας άφησαν ποια ήταν η διαδικασία;
- ΑΑ: Μετά που μας άφησαν μας έδωσαν υποτίθεται άδεια 15 ημέρες να πάμε σπίτι μας και μετά να παρουσιαστούμε πάλι. Εδώ ήταν το πρόβλημα. Δηλαδή από τη μια ήσουν αιχμάλωτος και από την άλλη σε πιάνουν.
- ΙΑ: Στις 15 ημέρες που παρουσιαστήκατε;
- ΑΑ: Μας είπαν να φέρετε χαρτί από το γιατρό ότι είστε άρρωστοι για να μην... Δεν θυμάμαι τι έγινε.
- ΙΑ: Και μετά πηγαίνατε κανονικά στρατό ή άλλαξε κάτι;
- ΑΑ: Όχι, άλλαξε. Μας είπαν ότι βγήκε απόφαση να μην βγαίνουν αιχμάλωτοι πολέμου. Διότι αν συμβεί οτιδήποτε και μας πιάσουν θα μας σκοτώσουν επί τόπου. Έχει και άλλα πράγματα αλλά που να θυμηθώ τώρα.
- ΙΑ: Περιγράψτε μας λίγο τον εαυτό σας. Ήσασταν παντρεμένος; Πότε γεννηθήκατε;
- ΑΑ: Ήμουν παντρεμένος, ναι. Παντρευτήκαμε μέσα στον Ιούνιο; Δεν θυμάμαι, πότε παντρεύτηκα; Και μετά από 15 ημέρες έγινε το Πραξικόπημα και ούτω καθεξής.
- ΙΑ: Είχατε παιδιά;
- ΑΑ: Όχι, η γυναίκα μου ήταν έγκυος.
- ΙΑ: Πως έλεγαν τη γυναίκα σας;
- ΑΑ: Ελισάβετ.
- ΙΑ: Αλληλογραφούσατε με μηνύματα του Ερυθρού Σταυρού ή δεν έτυχε;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΑΑ: Ναι, μόνο με μηνύματα του Ερυθρού Σταυρού στη Τουρκία.
- ΙΑ: Έχετε κάποια φυλαγμένα;
- ΑΑ: Μα δεν θυμάμαι αν έχω κανένα βρε παιδί μου. Κάπου μπορεί να βρούμε κανένα, αλλά που; Τέτοια ώρα, τέτοια λόγια.
- ΙΑ; Πότε υπηρετήσατε στο στρατό εσείς;
- ΑΑ: Το 1971 μέχρι το 1973.
- ΙΑ: Σε ποια μονάδα ήσασταν;
- ΑΑ; Στο 398, Τάγματος Πεζικού της Κυθρέας.
- ΙΑ: Όταν έγινε η εισβολή, πήγατε στο τάγμα σας;
- ΑΑ: Όχι, ήμασταν στο Δάλι και μας μετέφεραν με τα λεωφορεία νύχτα. Μα ο κόσμος που να βρει τόπο να πάει;
- ΙΑ: Πόσα;
- ΑΑ: Ήμουν γραμμένος ας πούμε για να πάω στην Αστυνομία και από εκεί να πάω στην Άλωνα. Εγώ πήγα απευθείας εκεί κάτω.
- ΙΑ: Πόσα άτομα ήσασταν από το Δάλι;
- ΑΑ: Ήμασταν περίπου 40 άτομα. Εγώ στην αρχή δεν ήθελα να πάω. Ήρθε ο κουνιάδος μου και με παρακαλούσε να πάμε μαζί.
- ΙΑ; Στο Πραξικόπημα εσείς πού ήσασταν τι θυμάστε;
- ΑΑ: Ήμουν σπίτι μου, και ήρθαν μάλιστα το βράδυ ο αδερφός του σύγαμπρου μου να μου πει:
«Εσύ δεν κρατάς όπλο;»
- ΑΑ: Βρε του λέω, χθες ήσουν στο γάμο μου, την Κυριακή και σήμερα έρχεσαι και μου ζητάς αν έχω όπλο; Δηλαδή από τη μια ημέρα στην άλλη πως γίνονται τα πράγματα. Ήρθαν να σκοτώσουν ένα γείτονα μου εκεί, επειδή ήταν της ΕΔΕΚ δήθεν και κρατούσε όπλο. Είχε και 3 , 5 παιδιά. Του λέω: Δεν ντρέπεστε βρε; Ήρθατε να σκοτώσετε τον άνθρωπο;
- ΙΑ: Η εισβολή που σας βρήκε και τι θυμάστε από τις ημέρες της εισβολής;
- ΑΑ: Η εισβολή, μάνα μου, σου είπα ήμουν σπίτι μου. Δεν είχα δουλειά τότε, γιατί με ειδοποίησαν να πάω δουλειά στο Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών στην Αθαλάσσα, επειδή ήμουν απόφοιτος Γεωργικής Σχολής. Και μετά την εισβολή μου έστειλαν επιστολή ότι δεν μπορούμε να σε προσλάβουμε λόγω τουρκικής εισβολής. Διότι, δούλεψε στις φυλακές βαριάνος, ένα χρόνο, μετά που έφυγα από το στρατό. Και στο τέλος δεν μου άρεσε εκείνη η δουλειά. Ήταν όλη η ΕΟΚΑ Β' εκεί μέσα, δεν μου αρέσουν. Θα φύγω να πάω στη δουλειά μου. Και με ειδοποίησαν μετά να πάω δουλειά. Πήγα και έκανα και συνέντευξη για να με πάρουν στην δουλειά υποτίθεται. Και μετά έγινε η εισβολή στον ίδιο χρόνο. Μάλλον με ειδοποίησαν να πάω δουλειά και ήρθα μέχρι εδώ στα Λατσια, και έμεινα εδώ στα Λατσια. Και μου είπαν κάποιοι μην πας τώρα γιατί έγινε Πραξικόπημα και σκότωσαν τον Μακάριο. Εκεί στη Carlsberg, 7up να πω παλιά, σκότωσαν και δυο παιδιά τότε που ήταν με το μίνι το αυτοκίνητο. Περνούσε κάποιος,

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

ήθελαν να πάνε δουλειά και τους σκότωσαν. Γιατί ήμουν τρελός να πάω κάτω;
Επέστρεψα πίσω. Η γυναίκα μου πήγε πιο γρήγορα δουλειά στη Λευκωσία, αλλά τελικά ήρθε πίσω μέσω Λάρνακας για να έρθει στο Δάλι.

- ΙΑ; Εσείς πήρατε μέρος σε μάχες ως αιχμάλωτος, πριν σας πιάσουν αιχμάλωτο;
- ΑΑ: Πριν με πιάσουν αιχμάλωτο.
- ΙΑ: Πήρατε μέρος σε μάχες;
- ΑΑ: Ε, ήμουν πάνω στον Κουτσοβέντη είπαμε με σκοπό να, κρατούσα το όπλο μου. Αλλά από τα χτυπήματα τα απότομα από τους Τούρκους ούτε το όπλο μου δεν έριξα σφαίρα. Ήταν όλα ξαφνικά, έτσι πρωί – πρωί από τα χαράματα. Αφού έβλεπες τον πιλότο που κατέβαινε με το αεροπλάνο και έλεγες: Να του ρίξω μια λέω τώρα, δεν θα τον σκοτώσω, λέω; Ούτε γνωρίζω αν το όπλο μου δούλευε.
- ΙΑ; Περιπλανηθήκατε από τον Κουτσοβέντη σε άλλες περιοχές; Ποιες ήταν εκείνες οι συνθήκες; Είχατε νερό, φαγητό και πόσες ημέρες περιπλανηθήκατε;
- ΑΑ: Νερό, είχα δυο παγούρια θυμάμαι, λέω το νερό είναι πολύτιμο. Φαγητό, τίποτα δεν είχαμε. Ούτε φαγητό, ούτε τίποτα.
- ΙΑ: Πόσες ημέρες περιπλανηθήκατε από τον Κουτσοβέντη μέχρι να φτάσετε στην Κυθρέα;
- ΑΑ: Φύγαμε η ώρα 11 από εκεί πάνω από τον Κουτσοβέντη, για να φτάσω κάτω στην Κυθρέα. Διότι οι Τούρκοι θα με σκότωναν αφού βγήκαν πάνω δεν μπορούσες. Διότι οι άλλοι κάτω έφυγαν από τις 07: 30 το πρωί. Να φύγουμε να πάμε πού; Αφού μας χτυπούν οι Τούρκοι συνέχεια από πάνω. Δεν έβλεπες ούτε γη, ούτε ουρανό ούτε τίποτα. Μόνο σκόνη έβλεπες και έπεφταν οι όλμοι όπως την άμμο. Πού να πας; Ο διπλανός μου μου λέει: «κάποιος με χτύπησε εδώ, αλλά είναι άσφαιρο δεν σου έκανε ζημιά τίποτα». Ήμασταν δίπλα – δίπλα.
- ΙΑ: Πού σας συνέλαβαν στην Κυθρέα; Θυμάστε αν σας έκαναν σωματικό έλεγχο, αν σας έκλεψαν προσωπικά σας αντικείμενα εσάς ή άλλων ανθρώπων;
- ΑΑ: Προσωπικά αντικείμενα κούκλα μου, έβαχναν να πάρουν οτιδήποτε. Αλλά εγώ σου είπα μόνο τον σταυρό μου τον έχωσα εδώ κάτω. Έκοψαν πάνω μου 3 – 4 €, τις κρατούσα και όταν ήρθαμε στη Λευκωσία στο Γκαράζ του Παυλίδη, όσοι έχουν χρήματα να τα παραδώσουν και να τα βάλουν μέσα σε φάκελο του καθενός ξεχωριστά. Διότι αν τύχει οτιδήποτε να μας τα δώσουν. Και τυχαία μας τα έστειλαν στην Τουρκία. Και αγόρασα με εκείνα κρεμμύδια να φάμε και κάτι διάφορα για να φύγουν από πάνω μας. Υπήρχαν που κρατούσαν πολλές χιλιάδες λίρες, την πρώτη εισβολή και τα είχαν μαζί τους.
- ΙΑ; Τι συναισθήματα είχατε μόλις σας συνέλαβαν, κατά τη διάρκεια της σύλληψης;
- ΑΑ: Τι συναισθήματα...Είναι σαν να και λες: Το τελευταίο σκουπίδι που υπάρχει σε αυτό τον κόσμο. Όπως την μπάλα που κλωτσάς και πάει μια από εδώ και μια από εκεί. Τι συναισθήματα να έχω;
- ΙΑ; Πιστεύατε ότι θα γλιτώνατε ή;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΑΑ: Δεν ξέρω. Ο Θεός ήξερε. Η χάρη της Παναγίας, γιατί ήμουν πολύ πιστός στο Θεό. Και η χάρη της Παναγίας με έφερε πίσω ζωντανό. Με έφεραν, αλλά χτυπημένο. Είχα προστάτη Άγιο;
- ΙΑ: Μπορείτε να μας περιγράψετε την συμπεριφορά των Τούρκων αξιωματικών;
- ΑΑ: Οι αξιωματικοί τους, υπήρχαν και καλοί αλλά είχε και σκάρτους. Όταν σου λέω μου χτύπησε ο άλλος και μου λέει:
- «Να κάνετε χτυπήματα»
- ΑΑ: και έρχεται και με χτυπά.
- ΙΑ: Πάμε ξανά.
- ΑΑ: Έκανα χειρουργείο την υπόφυση, όταν ήρθα στην Κύπρο. Τελικά μου είπαν να πάω να κάνω εγχείρηση στο Νοσοκομείο, κάνει ο Σπανός, ο γιατρός. Αλλά άκουσα ότι ανοίγει κεφάλι από πάνω και επεμβαίνει μέσα στην υπόφυση, μπορεί να σου προκαλέσει πράγματα και θαύματα. Ξέρεις να πάθεις κάτι στην εγχείρηση. Τελικά προτίμησα και έφυγα και πήγα στην Ελλάδα. Και έκανα χειρουργείο στην Ελλάδα, από εδώ που με άνοιξαν (δείχνει το σημείο, από το στόμα προς τα πάνω). Και έκανα ακτινοβολίες μετά, 28 ακτινοβολίες. Γι' αυτό τα μαλλιά μου εδώ έχουν πέσει. Εδώ ούτε με βοήθησε το Κράτος, τίποτα. Έκανα και αίτηση να μου δώσουν ορισμένα χρήματα για να μεταφερθώ, τίποτα. Δηλαδή είμαστε εμείς πεταγμένοι; Τίποτα.
- ΙΑ: Έχετε παράπονο από την πολιτεία;
- ΑΑ: Έχω, έχω, διότι όταν δεν σε βοήθησαν τίποτα τι Κράτος, τι θα κάνω;
- ΙΑ: Μετά μπορούσατε να εργαστείτε κανονικά ή είχατε δυσκολίες και στην εργασία σας;
- ΑΑ: Όχι, δούλευα κανονικά αλλά έπινα χάπια αναγκαστικά. Διότι οι ορμόνες μου πήγαν προς τα κάτω – κάτω και έπρεπε να πίνω χάπια για να το ελέγχω. Μέχρι τώρα πίνω, και κορτιζόνη πίνω.
- ΙΑ: Να περιγράψουμε τους τόπους εγκλεισμού. Πρώτος τόπος ήταν το σπίτι στην Κυθρέα.
- ΑΑ: Ήταν η εκκλησία της Κυθρέας. Η εκκλησία ήταν στο Νέο Χωριό της Κυθρέας.
- ΙΑ: Προηγουμένως ήσασταν σε σπίτι που είχατε πει;
- ΑΑ: Ένα σπίτι, ναι, που μαζευτήκαμε.
- ΙΑ: Πόσες ημέρες μείνατε στο σπίτι;
- ΑΑ: Όλο ένα μερόνυχτο έμεινα.
- ΙΑ: Πόσα άτομα ήσασταν εκεί;
- ΑΑ: 53 άτομα περίπου, τους έγραψαν όλους πάνω σε χαρτί.
- ΙΑ: Και μετά πού πήγατε;
- ΑΑ: Μετά μας πήραν έναν – έναν το απόγευμα οι Τούρκοι μας πήραν στο Νέο Χωριό Κυθρέας μέσα στην εκκλησία.
- ΙΑ: Πότε ημέρες κάνατε στην εκκλησία στο Νέο Χωριό;
- ΑΑ: Δυο ημέρες; Τρεις, δεν θυμάμαι.
- ΙΑ: Ήσασταν και οι 53 που γραφήκατε στο σπίτι;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΑΑ: Τώρα, δεν μέτρησα, ή δεν μπορούσες να σηκωθείς για να ξέρεις.
- ΙΑ: Σίγουρα, ναι. Είχε και άλλα άτομα εκεί;
- ΑΑ: Είχε, είχε.
- ΙΑ: Είχατε φαγητό; Σας έδωσαν νερό;
- ΑΑ: Όχι, τίποτα, τίποτα. Νηστικοί και λυγεροί.
- ΙΑ: Ο επόμενος τόπος που εγκλειστήκατε ποιος ήταν;
- ΑΑ: Ήταν στο Γκαράζ Παυλίδη.
- ΙΑ: Πόσες ημέρες κάνατε στο Γκαράζ Παυλίδη;
- ΑΑ: 10 ημέρες, 15; Δεν θυμάμαι.
- ΙΑ: Εκεί σας έδιναν φαγητό;
- ΑΑ: Την τρίτη, τέταρτη ημέρα; Αν θυμάμαι, ένα κομμάτι ψωμί τόσο όσο το κουτί με τα σπέρτα και 3 ελιές.
- ΙΑ: Είχατε τη δυνατότητα να κάνετε μπάνιο;
- ΑΑ: Πού να κάνουμε μπάνιο.
- ΙΑ: Σας χτυπούσαν στο Γκαράζ Παυλίδη; Ήταν βίαιοι;
- ΑΑ: Όχι, δεν μας χτύπησαν. Μας είπαν προσέχετε, γιατί έριχναν πυροβολισμός από εδώ προς τους δικούς μας, που ήταν η CΥΤΑ απέναντι. Τουλάχιστον να σταματήσουν εκείνοι, να γλιτώσετε εσείς μας είπαν.
- ΙΑ: Σας έκαναν ανάκριση στο Γκαράζ Παυλίδη;
- ΑΑ: Όχι, ορισμένους ναι. Ορισμένους φώναζαν τα ονόματα με λίστα να βγαίνουν να πάνε και τους θέλουν. Τώρα ποιοι ήταν εκείνοι εγώ δεν γνωρίζω. Αλλά στην Τουρκία που μας έκαναν ανακρίσεις έψαχναν ορισμένους της ΕΟΚΑ Β' που πήγαν και έκοψαν το νερό της Λουρουκίνας.
- ΙΑ: Σας έκαναν ψυχολογικό πόλεμο στο Γκαράζ Παυλίδη; Εικονικές εκτελέσεις;
- ΑΑ: Όχι, μάνα μου. Δεν γνωρίζω αν έκαναν κάποιου άλλου αλλά εμένα προσωπικά δεν μου έχουν κάνει.
- ΙΑ: Ποιος ήταν ο επόμενος τόπος εγκλεισμού μετά το Γκαράζ Παυλίδη;
- ΑΑ: Ήταν μέσα στο πλοίο. Μέσα στα υπόγεια από κάτω.
- ΙΑ: Πόσες ημέρες κάνατε στο πλοίο;
- ΑΑ: Κάναμε 40 ώρες; 48, 50 ώρες μέχρι να πάμε στη Τουρκία.
- ΙΑ: Στο πλοίο, σας έδωσαν νερό, φαγητό;
- ΑΑ: Τίποτα ούτε φαγητό, ούτε νερό.
- ΙΑ: Ποιες συνθήκες επικρατούσαν στο πλοίο; Σας χτυπούσαν; Σας απειλούσαν;
- ΑΑ: Φώναζαν, οι Τούρκοι φώναζαν αλλά όταν τους λέγαμε νερό, [su- su] σου, σου μας έδιναν με την κουτάλα να πιούμε νερό. Αλλά εγώ δεν φώναξα τίποτα, γιατί υπήρχαν κάποιοι που τους χτύπησαν και τους έδειραν. Γιατί να φωνάξω να πιώ νερό; Υπήρχαν κάποιοι που κατούρησαν πάνω τους, αφοδέυσαν πάνω τους. Και ήταν μέσα στο αμπάρι του πλοίου και ο κόσμος ξέρεις ζεσταίνεσαι πολύ. Με τα χέρια δεμένα, με τα μάτια δεμένα και τα χέρια πίσω, πόσες ώρες να αντέξεις;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- ΙΑ: Μετά ο επόμενος τόπος εγκλεισμού;
- ΑΑ: Ε μας πήραν στα Άδανα τελικά, έμεινα στις φυλακές.
- ΙΑ :Πόσες ημέρες κάνατε στα Άδανα;
- ΑΑ: 40 ημέρες;
- ΙΑ: Πως ήταν οι συνθήκες στα Άδανα; Ο χώρος πως ήταν;
- ΑΑ: Ήταν δυο φορές όπως τον χώρο αυτό (δείχνει το χώρο του σπιτιού του). Υπήρχαν και τουαλέτες μέσα αλλά υπήρχαν κρεβάτια είπαμε το ένα πάνω στο άλλο. Όχι με κρεβάτια κανονικά. Κρεβάτια από καλάμια.
- ΙΑ: Σας άφηναν να κάνετε μπάνιο εκεί ή πάλι όχι;
- ΑΑ: Όχι, μπάνιο όχι, αλλά όταν μας έβγαζαν έξω βάζαμε το νερό έτσι πάνω μας. Δηλαδή να βραχώ και να μπω μέσα.
- ΙΑ: Φαγητό σας έδιναν;
- ΑΑ: Μας έδιναν ένα μέλανα ζωμό είπαμε.
- ΙΑ: Σας ανάγκαζαν να εργάζεστε; Να καθαρίζετε το χώρο;
- ΑΑ: Όχι, όχι.
- ΙΑ: Ανακρίσεις έκαναν;
- ΑΑ: Ανακρίσεις, ναι. Μας έπαιρναν με τη σειρά. Δεν ξέρω πόσους άλλους πήραν. Αλλά μας έπαιρναν μέσα σε ένα δωμάτιο κλειστό. Ήταν ένα επί ένα και μπαίναμε τέσσερα άτομα και μας έπαιρναν έναν – έναν και μας έφερναν πίσω.
- ΙΑ: Τι σας ρωτούσαν;
- ΑΑ: Μας ρωτούσαν από πού είμαστε; Γιατί πήγα εκεί κάτω; Τι έκανα εκεί; Αφού όταν σε καλέσει το Κράτος σου δεν θα πας; Τι να κάνεις;
- ΙΑ: Τι άλλο θυμάστε από τα Άδανα; Ήρθαν δημοσιογράφοι; Ήρθαν άνθρωποι του Ερυθρού Σταυρού;
- ΑΑ: Ήρθαν άνθρωποι του Ερυθρού Σταυρού, Τούρκοι. Τούρκικος Ερυθρός Σταυρός. Μας έφερναν και κάτι τσιγάρα στο τέλος. Μας είπαν αν θέλουμε κάτι να μας φέρουν. Ζητήσαμε βιβλία για να διαβάζουμε. Κανένα τάβλι να παίζουμε, τίποτα.
- ΙΑ: Γράφατε κάτι πάνω στα κουτιά των τσιγάρων; Έχετε κάποιο μήνυμα;
- ΑΑ: Όχι.
- ΙΑ: Γιατί άλλοι αιχμάλωτοι είχαν... Εσείς κάνατε κομπολόι με τις ελιές που σας έδιναν ή δεν έτυχε;
- ΑΑ: Όχι, επειδή που θα το έτριβα και πως θα το περνούσα;
- ΙΑ: Μετά, ο επόμενος τόπος εγκλεισμού ποιος ήταν;
- ΑΑ: Ήταν στην Αμάσεια.
- ΙΑ: Πόσες ημέρες κάνατε εκεί;
- ΑΑ: 30, 35;
- ΙΑ: Πως ήταν εκεί ο χώρος; Ήταν καλύτερες οι συνθήκες από τα Άδανα;
- ΑΑ: Μπορώ να πω ότι ήταν λίγο καλύτερος ο τόπος.
- ΙΑ: Ήταν πιο καθαρά;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- AA: Ε, ήταν αλλά όπου και να πας τα ίδια πράγματα ήταν.
- IA: Εκεί σας χτυπούσαν;
- AA: Ε, σου είπα ότι όταν μας έβγαζαν έξω στην αυλή ήταν που μας έβαζαν μέσα στο δωμάτιο μας χτυπούσαν. Ένας δεξιά και ένας αριστερά. Και μου χτυπούσαν ο ένας ένα χτύπημα, ο άλλος ένα χτύπημα. Και μου χτύπησε εδώ στη γνάθο και ήρθα στην Κύπρο και πονούσα την γνάθο μου για πόσα χρόνια την πονούσα δεν ξέρω. Ενώ τελικά έκανα πανοραμική, μου είπαν ότι είναι σπασμένη η γνάθος. Μου είπαν είναι εκ γενετής, εκ γενετής. Γίνεται αυτό το πράγμα να είναι εκ γενετής βρε κουμπάρε; Τόσα χρόνια δεν πονούσα, τώρα γιατί να πονώ; Αφού ήταν σπασμένη η γνάθος μου από το χτύπημα.
- IA: Πόσες ημέρες κάνατε στην Αμάσεια;
- AA: 35 ημέρες περίπου.
- IA: Πόσα άτομα ήσασταν;
- AA: Μέσα στο δωμάτιο μου ήμασταν 18 – 20 άτομα περίπου.
- IA: Εκεί σας έδιναν φαγητό;
- AA: Ε, όπως αλλού το ίδιο και εκεί.
- IA: Σας έκαναν ανακρίσεις;
- AA: Όχι, νομίζω ανακρίσεις εκεί δεν είχε. Μας έκαναν κάτω στα Άδανα.
- IA: Ο Ερυθρός Σταυρός ήρθε για πρώτη φορά στο Γκαράζ Παυλίδη για καταγραφή;
- AA: Ναι. Μπορεί να ήρθε και δυο φορές και δεν το γνωρίζαμε.
- IA: Θυμάστε κάποιο ιδιαίτερο περιστατικό που σας σημαδεύει μέχρι σήμερα από την αιχμαλωσία; Κάτι που θέλετε να μείνει και στις επόμενες γενιές;
- AA: Το μόνο πράγμα που θυμάμαι ότι μου χτύπησαν πάνω στο κεφάλι με το κράνος και παραλίγο να μείνω. Ακόμα μια να μου έδιναν δεν θα έλεγα: μανά.
- IA: Μαθαίνατε νέα από την Κύπρο;
- AA: Όχι, μανά μου ποιος να μας πει;
- IA: Ο Ερυθρός Σταυρός δεν ήρθε ούτε και μια φορά στα Άδανα ή στην Αμάσεια;
- AA: Ο Ερυθρός Σταυρός είπαμε της Τουρκίας, αλλά αν ήρθαν άλλοι και δεν το ξέρω.
- IA: Στις φυλακές της Τουρκίας υπήρχαν κρατούμενοι Τούρκοι ή άλλοι από άλλες περιοχές; Είχατε επαφές μαζί τους ή ήσασταν μόνον εσείς;
- AA: Είχε ορισμένους Τούρκους που ήταν ας το πούμε, αριστεροί; Να το πούμε έτσι. Που ήταν μέσα και όταν καθάριζαν μας έλεγαν καμιά κουβέντα κάποτε. Εκείνοι που γνώριζαν τούρκικα φυσικά. Υπήρχε ένας που γνώριζε και τούρκικά. Γιατί γνώριζαν ότι ήμασταν μέσα και εμείς. Αλλά εγώ που να καταλάβω τι έλεγαν.
- IA: Ποιες ήταν οι σκέψεις σας; Πιστεύατε ότι θα επιστρέψετε; Είχατε πίστη;
- AA: Είχα πίστη στο Θεό ότι κάποια ημέρα θα γίνει μια λύση στην Κύπρο, μια ανταλλαγή. Είχα, αλλά το πότε δεν ξέρει κανένας.
- IA: Υπάρχει ένα βίντεο που κυκλοφορεί στο διαδίκτυο όπου κάποιοι αιχμάλωτοι από τις φυλακές δίνουν συνέντευξη και λένε πως τα πράγματα εκεί ήταν μια χαρά και πως σας συμπεριφέρονταν αρκετά καλά. Εσείς, το έχετε δει αυτό;

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

- AA: Στην Τουρκία;
- IA: Ναι.
- AA: Σου είπα ότι ορισμένες φορές που μπήκαμε μέσα στις φυλακές. Δεν είχε άλλες περιπέτειες. Μόνο που μας έλεγαν να χτυπούμε, εκείνο σου είπα τι έγινε.
- IA: Με αυτό το βίντεο, συμφωνείτε ότι οι συνθήκες ήταν καλές ή διαφωνείτε;
- AA: Ε, συμφωνώ και διαφωνώ.
- IA: Πιστεύετε ότι είναι αληθινό ή ότι ίσως είναι προπαγάνδα;
- AA: Ε, όχι, είναι αληθινό, δεν θα πω ότι είναι ,προπαγάνδα, είναι αληθινό. Ως άνθρωποι και αυτοί δεν καταλάβουν ότι είμαστε και εμείς άνθρωποι; Αλλά ορισμένοι αξιωματικοί ήταν βάνανσοι.
- IA: Πότε μάθατε ότι θα επιστρέψετε;
- AA: Τελευταίες ημέρες.
- IA: Τι θυμάστε έντονα από τη Ξενοδοχειακή Σχολή ή από την διαδικασία της επιστροφής σας από την Αμάσεια στα Άδανα, τη Μερσίνα;
- AA: Θυμάμαι τώρα που μας έφεραν από εδώ ότι μας καθυστέρησαν από η ώρα 7: 30 το πρωί μέχρι τις 19: 30 το βράδυ που ήμασταν τελευταίοι που θα φεύγαμε από τις αποθήκες τους εκείνες που μας είχαν. Αλλά γιατί δεν μας άφηναν; Απαιτούσαν οι δικοί μας, κάποιους δυο – τρία άτομα, τα οποία είχαν πάρει κατά την διάρκεια που έγινε κάποια εκεχειρία και πιο παλιά; Από το 1963; Δεν ξέρω. Να τους αφήσουν να έρθουν και εκείνοι πίσω.
- IA: Τι γνωρίζετε για τους Τουρκοκύπριους αιχμάλωτους;
- AA: Οι Τουρκοκύπριοι αιχμάλωτοι ήρθαν και μας βρήκαν ορισμένοι από το Δάλι, από εκείνες τις περιοχές. Ότι έκαναν μπάνιο με το ζεστό νερό και τους έφεραν και φαγητό και έτρωγαν. Εμάς; Ποιος θα μας έφερνε; Και έκαναν μπάνιο με ζεστό νερό μας είπαν.
- IA: Μετά την αιχμαλωσία, πως συνεχίστηκε η ζωή σας; Τί άλλαξε στη ζωή σας;
- AA: Κοίταξε, μετά την αιχμαλωσία, ψάχναμε για δουλειά για να δουλέψουμε. Άσχετα που είχα και εκείνο το πρόβλημα το οποίο εγώ δεν το γνώριζα που πονούσα το κεφάλι μου πολύ συχνά. Μέχρι που βρήκαμε μια δουλειά, και πήγα δουλειά. Δεν θυμάμαι, πήγα δουλειά στο ταχυδρομείο προσωρινά. Βρήκα και μια επιστολή στο σπίτι ότι δεν μπορούσαν να με προσλάβουν στο Ινστιτούτο λόγω της εισβολής.
- IA: Έχετε αυτή την επιστολή; Μπορούμε να την δούμε;
- AA: Μα τώρα να κοιτάξω, και που να την βρω.
- IA: Εντάξει.
- AA: Πρέπει κάπου να την έχω. Πήγα και ζήτησα και χρήματα, να μου δώσουν χρήματα. Έκανα και παράπονο στο Γραφείο Κοινωνικής Ευημερίας, ότι θέλω κάποια χρήματα για να μπορέσω να ζήσω. Διότι εγώ χτυπήθηκα από τους Τούρκους στο κεφάλι και έχω πολλά προβλήματα με την υγεία μου. Εντάξει, την έστειλε στην Αστυνομία και κατέθεσα στην Αστυνομία και έκανα και εκεί κατάθεση. Άλλες δυο ώρες, όπως κάνω μαζί σου έτσι και στην Αστυνομία. Μου είπαν αν δεν τους πάρεις δικαστήριο, αν τους πάρεις μου είπε

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

ο γιατρός θα κερδίσεις, θα σωθείς. Αλλά εγώ ντρεπόμουν. Είμαι άνθρωπος φιλήσυχος δεν κάνω αυτά τα πράγματα. Αν και έπρεπε να το κάνω.

- ΙΑ: Η αιχμαλωσία, τι σκέψεις σας άφησε; Μετά από την αιχμαλωσία είχατε εφιάλτες;
- ΑΑ: Μα τι εφιάλτες; Όταν είσαι και νέος τι εφιάλτες, δεν τα βάζει ο νους σου. Ήμουν νέος τότε. Σαν τώρα μου έρχονται πίσω κάποτε, και θυμάμαι αυτά που πέρασα στη ζωή μου. Τα εγγονάκια μου, κάποτε με ρωτάνε: «Παππού πως πέρασες;» ε, ιστορίες πολλές.
- ΙΑ: Μιλήσατε στα εγγόνια σας για την αιχμαλωσία;
- ΑΑ: Με ρώτησαν και τους είπα ορισμένα πράγματα.
- ΙΑ: Ποια ήταν η αντιμετώπιση της κοινωνίας, της κυπριακής πολιτείας όταν επιστρέψατε; Είστε ικανοποιημένος από την αντιμετώπιση που είχατε στην Ξενοδοχειακή Σχολή και τις επόμενες ημέρες ή τα επόμενα χρόνια;
- ΑΑ: Μόνο στην Ξενοδοχειακή Σχολή, εντάξει να φάμε εκεί όταν ήρθαμε να κάνουμε το μπάνιο μας, ναι αλλάξαμε και ρούχα και όλα. Μετά, τίποτα.
- ΙΑ: Σας στήριζαν ποτέ οικονομικά τα πρώτα χρόνια;
- ΑΑ: Τίποτα.
- ΙΑ: Σας πήραν σε κάποιο γιατρό, έκαναν κάποιες ιατρικές εξετάσεις μετά την αιχμαλωσία;
- ΑΑ: Όχι, τίποτα.
- ΙΑ: Ούτε ψυχολογική στήριξη.
- ΑΑ: Αν ένιωθες κάτι εσύ μπορούσες να πας από μόνος σου. Ούτε ψυχολόγο. Μακάρι να μας έπαιρναν σε ψυχολόγο.
- ΙΑ: Κάνατε κάποιες κινήσεις μαζί με άλλους αιχμάλωτους όταν επιστρέψατε;
- ΑΑ: Κάναμε κινήσεις για να κάνουμε το δικό μας Σύνδεσμο.
- ΙΑ: Λάμβανε η πολιτεία υπ' όψη τον Σύνδεσμο σας;
- ΑΑ: Λάμβανε, δεν τον λάμβανε, εκείνοι γνωρίζουν η πολιτεία ως πολιτεία. Επειδή κάποτε ερχόταν κάποιος, μια φορά ήρθε ο Υπουργός Εσωτερικών στη Λεμεσό που έχουμε τα γραφεία μας. Ερχόταν έτσι να μας πει καμιά κουβέντα. Τι να σου κάνει; Όλο θα και θα... Το θα ξέχνα το! Παρακάτω τι έγινε;
- ΙΑ: Σας ζητήθηκαν πληροφορίες για άλλους που ήταν αιχμάλωτοι και μετά παρέμειναν αγνοούμενοι ή δεν έγινε κάτι τέτοιο;
- ΑΑ: Όχι, μου ζήτησαν αλλά εγώ δεν γνώριζα κανένα μάνα μου. Όσοι πήγαμε και τους γνωρίζαμε, επέστρεψαν. Τους γνώριζα, ήρθαν πίσω. Το μόνο που θυμάμαι κάποιον όταν ήρθαμε πίσω στην Κύπρο, κάποιος λέει:
 - «Στην Αντίγιαμα που πήγα, μου έβαζαν το κεφάλι μου προς τα κάτω και με κρέμαγαν και ουρούσαν και με έβαζαν να φάω».
- ΑΑ: Εκείνος ο άνθρωπος, φούσκωσε η κοιλιά του δήθεν ότι σκότωσε μωρά ήταν από το Ριζοκάρπασο από πού ήταν. Από εκείνες τις περιοχές. Τρίκωμο; Δεν θυμάμαι. Διότι σκότωσε μωρά τον καιρό που ήταν μικρός. Σκότωσε μωρά μικρά και του έκαναν

Συναγωγή μαρτυριών και καταγραφή της Ιστορίας των αιχμαλώτων της Κύπρου το 1974/ΕΠΙΚΥ

βάσανα. Μόλις ήρθαμε από εδώ τον έφυγαν και την δεύτερη ημέρα τον έφεραν κοντά μας. Τον βασάνισαν αρκετά.

- ΙΑ: Ποια είναι η γνώμη σας για το επίδομα που δόθηκε τώρα και ακόμα δεν το έχετε πάρει;
- ΑΑ: Άγνωστο. Σημαίνει κοροϊδεύουν τον κόσμο. Είναι κοροϊδία. Δεν το πήραμε και είπαν ότι θα δώσουν 200 ευρώ τον μήνα. Στο τέλος 1000 ευρώ θα παίρνουμε κάθε 6 μήνες. Δηλαδή και από να αφαιρέσουν. Ήταν 164 ευρώ, όχι 200.
- ΙΑ: Θέλετε να δείτε κάτι άλλο από την πολιτεία;
- ΑΑ: Να δω; Θέλω να δω τον κόσμο, γιατί εγώ το σπίτι εδώ το ενοικιάζω. Δεν έχω σπίτι δικό μου. Ήμουν παντρεμένος, χώρισα με τη γυναίκα μου, μετά πέθανε και αυτή. Μου πούλησε το σπίτι επειδή δούλεψα στη Λιβύη ένα διάστημα. Ήμουν έξω και δούλεψα για να κτίσω σπίτι για να έχω δικό μου. Στο τέλος μου πούλησε και το σπίτι μου η γυναίκα χωρίς να το γνωρίζω. Και τώρα ενοικιάζω σπίτι για να μείνω εδώ. Που με φτάνουν τα χρήματα που παίρνω, 1000 ευρώ τον μήνα με φτάνουν; Ή ενοίκιο, ή το ρεύμα, ή το νερό, ή οι βενζίνες μου;
- ΙΑ: Ποιες ήταν τότε οι σκέψεις σας για την κατάσταση; Για την κατοχή, για τους αγνοούμενους, για τους πρόσφυγες, για τους εγκλωβισμένους;
- ΑΑ: Για όλα αυτά εγώ στεναχωριόμουν. Που έβλεπα αγνοούμενους και εγκλωβισμένους. Τι περνούν και αυτοί που είναι εγκλωβισμένοι, τα μωρά, περισσότερο τα μωρά, και οι μεγάλοι. Είχε και μεγάλους δεν είχε μόνο μωρά. Κάποτε δεν τους άφηναν να έρθουν από εδώ, κάποτε τους έκλεβαν.
- ΙΑ: Κλείνοντας, τι θέλετε να κρατήσουν οι νεότερες γενιές από τη δική σας εμπειρία, την εμπειρία του πολέμου, την εμπειρία της αιχμαλωσίας;
- ΑΑ: Να τα κρατήσουν όλα. Ότι ο πόλεμος δεν είναι καλό πράγμα. Σκοτώνουν τον κάθε ένα. Ξέρεις πότε θα σου συμβεί; Να τώρα στην Ουκρανία που σκοτώνουν τον κόσμο και τον βομβαρδίζουν τον κόσμο. Τα βλέπεις κάθε βράδυ στην τηλεόραση και κλαίς. Θυμάσαι τα δικά μας, αν μας έκαναν οι Τούρκοι έτσι εδώ μέσα τι θα κάναμε;
- ΙΑ: Ευχαριστώ για το χρόνο σας.